

TRAD WIFE“ TREND U PATRIJARHALNOM DRUŠTVU: FEMINISTIČKA
ANALIZA NJEGOVOG UTJECAJA NA ŽENSKU AUTONOMIJU U BRAKU

Dr.sc. Ružica Ljubičić⁸⁵
TPO fondacija Sarajevo

Sažetak: Ovaj rad analizira feminističke poglede na brak, razmatrajući njegovu ulogu kao potencijalnog instrumenta patrijarhalnog sustava za kontrolu žena i njihovih života, ali i kao moguće područje ostvarenja sreće, neovisnosti i ravnopravnosti. Središnja su pitanja usmjerena na mogućnost usklađivanja bračnih i obiteljskih obaveza s uspješnom karijerom te prilagodbu sve većim zahtjevima kapitalističkog društva, koje ženama često nameće dvostruki teret – plaćenog rada i neplaćene skrbi. Feministički diskurs propituje može li brak, u svojoj tradicionalnoj formi, doista podržavati ravnopravnost između muškaraca i žena ili je i dalje duboko ukorijenjen u obrascima koji ograničavaju žensku autonomiju. Posebna je pažnja posvećena rastućem trendu „traditional wife“ („trad wife“), koji se putem društvenih mreža i blogova promovira kroz idealiziranu sliku žene kao majke, kućanice i supruge posvećene isključivo zadovoljavanju potreba obitelji. Feministička kritika upozorava da taj trend perpetuira patrijarhalne stereotipe, romantizira neravnotežan odnos moći te zanemaruje stvarne probleme s kojima se žene suočavaju, poput ekonomske ovisnosti i obiteljskog nasilja. Takvi narativi često prikrivaju ozbiljne oblike muškog nasilja nad ženama i umanjuju važnost ekonomske i socijalne neovisnosti žena. Feministička teorija zagovara žensku autonomiju i pravo na slobodan izbor – bilo da žene odabiru brak i obitelj ili odluče živjeti izvan tih okvira. Ona inzistira na redefiniranju braka kao ravnopravnog partnerstva utemeljenog na uzajamnom poštovanju, podršci i osobnom razvoju, umjesto na tradicionalnim hijerarhijskim modelima koji reproduciraju patrijarhalne vrijednosti. Feministički diskurs također ukazuje na potrebu za sustavnim promjenama koje bi ženama omogućile istodobno ostvarenje privatne sreće i profesionalnih ambicija. Teorijski dio rada temelji se na analizama feminističkih autorica koje promišljaju ulogu braka unutar patrijarhalnih struktura, dok se analitički dio usredotočuje na prikaz ženskih uloga u sadržajima na društvenim mrežama i popularnim digitalnim narativima koji promoviraju „trad wife“ trend. Cilj je rada ponuditi odgovore na pitanje kako postići ravnotežu između privatnog i poslovnog života te u kojoj su mjeri feministički ideali ostvarivi u suvremenom kontekstu braka.

Ključne riječi: feminističke teorije; brak; stereotipi; uloge žena; trad wife trend.

UVOD

U 21. stoljeću rasprave o braku i njegovoj društvenoj ulozi postaju sve složenije, osobito u kontekstu napetosti između tradicionalnih patrijarhalnih vrijednosti i feminističkih nastojanja za postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca. Konzervativne ideologije sve češće zagovaraju povratak tradicionalnoj podjeli uloga, prema kojoj muškarac zauzima nadređen položaj unutar braka i obitelji, dok se od žene očekuje poslušnost, odanost i prvenstvena usmjerenost na obiteljski život. Nasuprot tomu, feministička teorija upozorava na sustavnu neravnotežnost spolova i sveprisutno nasilje nad ženama, pri čemu su, prema dostupnim statistikama, žene najčešće žrtve obiteljskog i intimnog partnerskog nasilja. Takve ideološke razlike osobito dolaze do izražaja u popularizaciji fenomena trad

⁸⁵ Dr. sc. Ružica Ljubičić doktorica je informacijskih i komunikacijskih znanosti te autorica brojnih tekstova objavljenih u okviru TPO fondacije. Kontakt: ruza.ljub@gmail.com.

wife na društvenim mrežama, gdje se promovira idealizirana slika žene kao pokorne, ali i sretno supruge, majke i kućanice. Navedeni narativi otvaraju niz važnih pitanja: je li brak i dalje instrument patrijarhalnog sustava za kontrolu žena ili može predstavljati prostor ostvarenja sreće, autonomije i ravnopravnosti? Je li ženama u suvremenom društvu moguće uskladiti obiteljske obveze s profesionalnim ambicijama? Kako feminističke teorije interpretiraju mogućnosti usklađivanja privatne sreće i poslovnog samoostvarenja? Pritom je ključno analizirati i ulogu društvenih mreža u oblikovanju percepcije trad wife ideala te načine na koje taj trend reafirmira patrijarhalne društvene obrasce i uloge. Postavlja se i pitanje može li popularizacija toga fenomena utjecati na percepcije djevojčica i mladih žena o braku, karijeri i životnim izborima te u kojoj mjeri feministička teorija promatra brak kao sredstvo kontrole nad ženskom seksualnošću, ekonomskom neovisnošću i društvenim položajem. Kako bi se odgovorilo na navedena pitanja, u radu se kombinira teorijska analiza feminističkih pristupa braku i ulozi žena s analizom sadržaja digitalnih platformi koje promoviraju trad wife trend. U metodološkom dijelu primjenjuje se intersekcionalna feministička analiza s naglaskom na dva aspekta: (1) analizu najčešće korištenih oznaka (hashtagova) na profilima trideset najutjecajnijih trad wife influencerica te (2) analizu semantičkog značenja fotografija, videozapisa i opisa objava. Cilj je istražiti na koji način digitalni mediji oblikuju suvremene predodžbe o ženstvenosti te koje posljedice takvi prikazi imaju na društvene norme, očekivanja i položaj žena u kontekstu braka.

TEORIJSKI OKVIR

Značenje i uloga braka u društvu

Brak je institucija koja se kroz povijest i u različitim kulturama definira na različite načine, a njegove definicije i uloge variraju ovisno o društvenim, religijskim, zakonskim i kulturnim normama. Prema Elizabeth Brake, američkoj filozofkinji i profesorici filozofije na Rice University, brak se najčešće opisuje kao životna zajednica žene i muškarca, regulirana pravnim normama, koja ima višedimenzionalnu ulogu (Brake, 2009). Psihologinja Pavla Brajša (2009) definira brak kao specifičan, dugotrajan i intiman odnos dvoje odraslih ljudi različita spola koji se razvija unutar obitelji, spajajući svjesnu i nesvjesnu dimenziju te vanjski privid s unutarnjim realitetom. S druge strane, autorica Jeličić (2014) brak promatra kao oblik zajedničkog života koji je pod utjecajem vanjskih faktora poput običaja, tradicije i društvenih strujanja, a istovremeno ga smatra neraskidivom i sakramentalnom zajednicom muškarca i žene. Obje definicije ističu brak kao odnos temeljen na ljubavi, povjerenju i međusobnoj povezanosti partnera. Osim što je društveni odnos između osoba različitih spolova, brak je povezan s vjerom, tradicijom, društvenom odgovornošću, zakonodavstvom i reprodukcijom. Ovaj kompleksni fenomen obuhvaća elemente psihologije, sociologije, teologije i komunikacije, zbog čega zahtijeva temeljitu analizu. Posebno je važno razmotriti ulogu muškarca i žene unutar bračne zajednice, jer njihove društvene, ekonomske i kulturne uloge oblikuju dinamiku same institucije braka.

Povijesno gledano, brak se najčešće definira kao društveni odnos između žene i muškarca, reguliran pravnim normama. On je temelj obitelji i funkcionalni okvir za reprodukciju, omogućujući stvaranje novih članova društva. Brak, dakle, igra ključnu ulogu u društvenoj stabilnosti i kontinuitetu. Ovisno o broju partnera, brak se može klasificirati kao monogaman ili poligaman. Monogamija podrazumijeva bračnu zajednicu između jedne žene i jednoga muškarca, dok poligamija uključuje brak u kojem jedan partner ima više partnera suprotnog spola – bilo da se radi o poliginiji (jedan muškarac i više žena) ili poliandriji (jedna žena i više muškaraca) (Mihalović, 2019). Poligamija je bila dopuštena u mnogim preindustrijskim društvima, a u nekima je bila poželjni oblik braka. Međutim, većina brakova u takvim društvima bila je monogamna. Razlozi za postojanje poligamije variraju od društva do društva i mogu biti ekonomski, demografski, politički i drugi. Poliandrija je mnogo rjeđa i pojavljuje se u određenim dijelovima svijeta, poput Polinezije, Nepala, Tibeta, Indije i među Eskimima (Brake, 2009). Kada govorimo o braku, važno je napomenuti da se on može definirati kao legalni ugovor, religiozni obred ili društvena praksa. Bračne prakse kroz povijest imale su različite oblike, a u određenim povijesnim razdobljima poligamija je bila općeprihvaćen oblik braka. Neka društva tolerirala su seksualne odnose izvan braka, dok su druga priznavala i priznaju istospolne brakove. U zapadnoj kulturi idealan oblik braka bio je tradicionalni heteroseksualni monogamni brak, koji je i danas najčešće prihvaćen u društvu (Mihalović, 2019).

Važno je propitivati motive zbog kojih žene ulaze u bračnu zajednicu, osobito pitanje ulaze li u brak zbog idealizirane slike koju društvo propagira, prema kojoj žena nije dovoljno vrijedna ako se ne ostvari u najvažnijim životnim ulogama: supruge i majke. S druge strane, može li motivacija za brak biti sigurnost koju žena očekuje u pogledu egzistencije, osobito ako je podložna vjerovanjima da muškarac treba uzdržavati nju i obitelj? Također, postavlja se pitanje hoće li se žena, pristajući na brak, morati odreći svog identiteta i što će se dogoditi ako postane žrtva nasilja ili preljuba? Nažalost, u tim privatnim ulogama društvo oblikuje i stvara slike onoga što žena treba biti i što se od nje očekuje. Ako žena ne ispuni te uloge, često će biti osuđena. Obitelj je bila mnogo više formalno strukturirana organizacija nego zajednica utemeljena na sentimentalnim vezama, u kojoj je najformalniji odnos bio onaj između oca i sina (Golubović, 1981). Također, društvo je prihvaćalo dvostruki moral u bračnim odnosima, prema kojem je preljub žene bio strogo osuđivan, dok je, s druge strane, institucija prostitucije bila dopuštena.

Pregled feminističkih stajališta o braku

Zahvaljujući feminističkim pokretima, žene su nakon duge borbe stekle prava na rad, obrazovanje i političku participaciju. Ove promjene dovele su do emancipacije žena koje su počele tražiti samoostvarenje izvan braka. Stoga se postavlja pitanje kako feminističke teoretičarke percipiraju brak i u kojoj mjeri žene unutar te zajednice mogu biti ravnopravne. Simone de Beauvoir, francuska filozofkinja i feministička teoretičarka, u svom djelu *Drugi spol* (De Beauvoir, 2016) detaljno analizira ulogu žene u braku. Ona tvrdi da brak ženi nameće institucionalni okvir unutar kojeg se potvrđuje njezina validacija. Prema njezinu mišljenju, brak je ženama potreban kako bi opravdale svoju egzistenciju. De Beauvoir naglašava da brak postavlja ženu u opoziciju prema muškarcu: dok je muž samostalan, žena se mora definirati kroz brak. Muškarac je neovisan i ne ovisi o bračnom statusu, dok žena treba brak da bi ispunila društvene norme koje je definiraju isključivo kao majku i suprugu⁸⁶ (De Beauvoir, 2016, 439). Mnoge feministkinje brak vide kao institucionalizirani oblik heteroseksualnosti koji ne samo da oblikuje obitelj, već perpetuira hijerarhiju moći unutar kućanstva (Richardson, 1996). Prema zakonu, brak je definiran kao zajednica žene i muškarca. Politička teoretičarka i feministička filozofkinja Carole Pateman u knjizi *Spolni ugovor* (1988) istražuje teorije društvenog ugovora, ističući da postoji dublji, spolni ugovor koji oblikuje društvene odnose. Pateman tvrdi da političko pravo nije neutralno, već reflektira patrijarhalne norme koje isključuju žene iz ugovornog subjektiviteta. Prema Pateman, brak je temelj društvene moći, a povijest patrijarhalnog sustava počiva na bračnim normama koje daju muškarcima pravo nad ženama i djecom (Pateman, 2000). Feministička analiza braka također uključuje kritiku monogamije (Rosa, 1994), maskuliniteta, ekonomske koristi muškaraca od ženskog rada (Bunch, 1987) i kontrole seksualnosti i reprodukcije (Jaggar, 1994). Brak se tako shvaća kao okvir u kojem muž formalno drži autoritet, dok žena preuzima odgovornost za kućanske poslove i skrb o djeci.

Christine Dryden, feministička teoretičarka i istraživačica koja se bavi temama povezanim s obitelji, brakom i psihološkim aspektima uloga žena unutar tih institucija, ističe kako su feminističke kritike braka, iako prisutne, ponekad zanemarivale psihološke aspekte ove institucije. Dryden (1999) ukazuje na to da brak često izaziva depresiju među ženama zbog njihove izolacije i podređenosti u kućanstvu (Friedan, 1963), te da nepravedna podjela rada održava ekonomsku nejednakost, čime se produbljuje ovisnost žene o mužu (Delphy i Leonard, 1992). Karen R. Blaisure, u disertaciji *Feminists and*

⁸⁶ Njena analiza često uključuje književne prikaze žene kroz primjere autora poput D. H. Lawrencea, Bretona i Stendhala. De Beauvoir tvrdi da je brak ženi često nametnut kao institucija koja potvrđuje njezinu društvenu vrijednost, čime žena opravdava svoje postojanje kroz uloge majke i supruge. Naglašava da su mnoga ženska iskustva, poput inicijacije u prvoj bračnoj noći, preseljenja žene iz obiteljske kuće u muževu te pokušaja uspostavljanja kontrole nad kućanstvom, često podcijenjena ili ignorirana. Razmatra i materinstvo kao iskustvo koje uključuje tjelesno iscrpljivanje, ali i emocionalne i psihološke aspekte. Dojenje postaje simbol ženinog tjelesnog iskorištavanja u skladu s obiteljskim i društvenim normama. Jedan od ključnih elemenata u de Beauvoirinu prikazu braka jest naglasak na komunikacijskim problemima, osobito kada muž zanemari ženske intimne osjećaje, a njezine dužnosti smatra automatski zadovoljenima. Žene često bivaju zanemarene u braku jer su njihove emocije i želje podređene potrebama muža, što stvara neravnotežu i duboku patrijarhalnu dinamiku (vidi više u poglavlju „Udana žena“, „Majka“ od 439. do 566. stranice).

Marriage: A Qualitative Analysis, istražuje kako feminizam utječe na brak. Njezina istraživanja pokazuju da feminizam pomaže parovima u izgradnji ravnoteže u odnosima, gdje su žene osnažene da zahtijevaju poštovanje, a muškarci da preuzmu odgovornost za obiteljske, ali i kućanske obaveze. Iako se parovi suočavaju s izazovima, uspijevaju ostvariti ravnotežu i podršku u braku kroz učinkovitu komunikaciju. U današnjem društvu ponovo se pojavljuju narativi koji pozivaju žene da se vrate tradicionalnim ulogama majki i supruga, tvrdeći da je emancipacija žena negativno utjecala na obiteljske vrijednosti. Međutim, postavlja se pitanje: što znači „povratak tradiciji“?

Pitanja tradicije, patrijarhata i kapitalizma

Brak i obitelj često se percipiraju kao temelji društvene stabilnosti, oblikovani religijskim i kulturnim normama. Tradicionalna patrijarhalna obitelj smatrala je ženu odgovornom za odgoj djece, dok je muškarac bio nositelj materijalne egzistencije (Papić, Sklevicky, 2003). Sociolog Stanislav Feldman ističe da je društveni odnos prema ženama bio duboko ukorijenjen u njihovoj reproduktivnoj ulozi, dok je ljubav smatrana sekundarnim čimbenikom u braku, koji je bio društvena obveza (Feldman, 2000: 142). Unatoč modernizaciji, patrijarhalni modeli obitelji i dalje opstaju. Prema sociologinji Christine Thomas, kapitalizam nije ukinuo, već preradio tradicionalni obiteljski model, koristeći ga za reprodukciju radne snage po nižim troškovima, čime stabilizira ekonomske i društvene strukture (Thomas, 2010). Ovaj fenomen potiče kritičku analizu uloge žene u obitelji, gdje je ženski rad često podcijenjen. Friedrich Engels obitelj analizira kroz prizmu povijesnog materijalizma, smatrajući je ključnim čimbenikom u procesu reprodukcije ljudskog života (Engels, 1973: 9). Za njega obitelj nije samo institucija društvene kontrole, nego i oblik ekonomskog sustava koji omogućava širenje kapitalističke proizvodnje, naglašavajući njezinu ulogu u održavanju društvenih navika i normi.

Suvremene teorije, poput onih profesora sociologije i komunikacija Manuela Castellsa, ukazuju na duboke promjene u obiteljskim strukturama pod utjecajem novih ekonomskih i kulturnih uvjeta. Castells u knjizi *Moć identiteta* (2002) identificira ključne čimbenike koji destabiliziraju patrijarhalnu obitelj: porast razvoda, izvanbračne zajednice i odgodu braka. Također naglašava demografske promjene, poput starenja populacije, koje podržavaju širenje različitih obiteljskih modela (Castells, 2002: 144–145). Castells ukazuje na rastuću autonomiju žena, koja se očituje u njihovim pravima na kontrolu nad vlastitim tijelom i odlukama. Pravo na umjetnu oplodnju, posvajanje djece i odlučivanje o reproduktivnim pravima smanjuju društvene pritiske na žene da ostanu unutar tradicionalnog braka. Unatoč tim promjenama, kapitalizam još uvijek oblikuje društvene vrijednosti prema načelima individualizma, čime se umanjuje važnost kolektivnih vrijednosti koje su ranije bile temelj tradicionalnih obiteljskih struktura.

METODOLOŠKI OKVIR: ANALIZA MODELA TRADICIONALNE UDANE ŽENE U DIGITALNOM PROSTORU

Portret tradicionalne žene simbolički je prikaz društveno oblikovanih očekivanja prema ženama unutar specifičnog kulturnog okvira, temeljenog na povijesno ukorijenjenim tradicijama. Posebno je indikativno to što se ovaj pokret ne naziva *traditional girl* (tradicionalna djevojka) niti *traditional woman* (tradicionalna žena), već upravo *traditional wife* (tradicionalna supruga/udana žena). Sama terminologija jasno otkriva temeljnu ideološku matricu pokreta – ženina vrijednost ne proizlazi iz njezina karaktera, sposobnosti, obrazovanja ili osobnih postignuća, već isključivo iz njezina bračnog statusa. Biti supruga nije ovdje stvar osobnog izbora ili intimne emocionalne povezanosti, već čin dobivanja potvrde ili „certifikata moralne obveze“ od društvene zajednice (Carter, 2017). Brak se pretvara u statusni simbol, a suprug u ključni izvor identiteta i smisla ženina postojanja. On postaje krajnji autoritet čija prisutnost definira ženu – bez njega, ona je nepotpuna, dezorijentirana, „izgubljena“. Time se jasno promovira tradicionalni patrijarhalni narativ u kojem žena nema inherentnu vrijednost, već je ta vrijednost uvjetovana njezinom ulogom u službi muža i obitelji.

Tradicija se definira kao skup naslijeđenih običaja, normi, vrijednosti i obrazaca ponašanja koji oblikuju kolektivnu svijest te snažno utječu na privatne i društvene sfere života (Shils, 1982). Tradicionalni obrasci ponašanja često su rodno diferencirani: žene se prikazuju kao nježne, emocionalno osjetljive i podložne, dok se od muškaraca očekuje snaga, racionalnost i odlučnost

(Spahić, Šiljag, 2019). U tom kontekstu tradicija se nerijetko koristi kao legitimirajući okvir za norme i prakse koje podupiru patrijarhalne strukture i društvenu neravnopravnost (Parsamija, 2005). Pozivanje na „poštovanje tradicije“ često se instrumentalizira, osobito u odnosu prema ženama, jer se odbacivanje tradicionalnog kodeksa ponašanja interpretira kao nepoštivanje kulturnog identiteta ili vrijeđanje naslijeđa predaka. Nasuprot tomu, modernizam kao kulturni i epistemološki pokret dovodi u pitanje tradicionalne vrijednosti i ideologije, otvarajući prostor za preispitivanje uloga muškaraca i žena te promicanje ravnopravnosti.

Fenomen „tradwife“ označava ženu koja putem društvenih mreža promiče tradicionalne ženske uloge i obiteljske norme. Kroz stilizirane objave koje prikazuju tradicionalnu obiteljsku dinamiku, takve žene promoviraju konzervativne vrijednosti, pozivajući na povratak idealima iz 1950-ih, uključujući podložnost muškarcu, odbacivanje profesionalne karijere, naglasak na majčinstvo i obiteljsku odgovornost (Lang, 2022; Proctor, 2023). Pripadnice „tradwife“ pokreta često su politički desno orijentirane i koriste društvene mreže kao platformu za komercijalizaciju heteronormativnih prikaza ženstvenosti, spajajući ideološke poruke s vizualnom estetikom. Povratak žena tradicionalnim ulogama, unatoč višestrukim valovima feminizma, moguće je analizirati kroz društvene, kulturne i psihološke okvire. Reafirmacija tradicionalnih uloga među određenim skupinama žena može se interpretirati kao odgovor na kumulativne zahtjeve neoliberalne paradigme samopotvrđivanja, neprekidne produktivnosti i profesionalne kompetitivnosti. U tom okviru, tradicionalne vrijednosti bivaju percipirane kao izvor emocionalne stabilnosti, predvidivosti i egzistencijalne sigurnosti (Simpson, 2024). Unatoč afirmaciji ravnopravnosti, dio ženskog subjektiviteta ostaje u napetosti prema idealima suvremenog feminizma, osobito kada on implicira simultanu realizaciju na profesionalnom, obiteljskom i individualnom planu. Povratak tzv. „esencijalnoj ženskoj energiji“ može se tako shvatiti kao oblik afektivnog otpora modernim društvenim imperativima, pri čemu se tradicionalna ženska uloga reinterpreтира kao izvor unutarnje snage, sklada i identitetske stabilnosti. Ta nostalgija proizlazi iz duboko ukorijenjene potrebe za emocionalnom sigurnošću i stabilnošću, koje ženama u nestabilnom i nepredvidivom društvenom okruženju pružaju osjećaj sigurnosti i čvrstog uporišta.

U ovom radu korištena je semantička, intersekcionalna i komparativna analiza sadržaja, s posebnim fokusom na vizualne i tekstualne reprezentacije koje reproduciraju tradicionalne ženske uloge unutar digitalnog prostora. Istraživanje se primarno temelji na analizi sadržaja objavljenog na platformi Instagram, s naglaskom na upotrebu specifičnih hashtagova, vizualnih prikaza (fotografija i videozapisa) te narativa koji posreduju utjecajne korisnice (influencerice) iz tzv. „tradwife“ zajednice. Osim pojedinačnih objava, detaljno su analizirani blogovi povezani s tom zajednicom, kao i problematični, mizogini natpisi koji prate vizualne sadržaje, često u svrhu normalizacije i romantizacije patrijarhalnih vrijednosti. Primarni cilj ovog istraživanja jest analizirati načine na koje se putem Instagrama reprodukuju i promoviraju tradicionalne ženske uloge i patrijarhalne vrijednosti kroz sadržaje koje objavljuju influencerice iz tzv. tradwife zajednice, uz poseban naglasak na semantičku, intersekcionalnu i vizualnu analizu hashtagova, opisa objava, fotografija i videozapisa.

Analiza je obuhvatila profile sljedećih influencerica: Hannah Neeleman (@ballerinafarm), Nara Smith (@naraaziza), Jane Williamson (@jane), Rebecca Jackson (@jacksonsandjesus), Emily (@maverickmother), Cecily Bauchmann (@cecilybauchmann), Alexia Delarosa (@lex.delarosa), Thuy Improta (@ministry_from_home), Brittany Bacharach (@stayathomeactivitymom), Janie Ippolito (@janieippolito), Brandi Rondinelli (@motherhenshomestead), Danielle Schaffer (@citygirlgonemom), Eryn Carroll (@thenaturalmindedmamma), Laura Ann (@all.thats.pretty), Jasmine Darke (@jasminedinis), Sarah (@sarah_wildmothering), Nerkesha Rogers (@82pondview), Ekaterina Andersen (@ekaterinaandersen), Estee Williams (@esteecwilliams), Corinne Burghardt (@slayathomemother), Gwen Swinarton (@gwenhemilkmaid), Kelly Havens Stickle (@kellyhavensohio), Bernadine Bluntly (@bernadinebluntly), Cynthia Loewen

(@_cynthialoewenseguin), Jenn (@thestylishhousewife), Summer Goh (@ahappymum) i Hannah Lee (@survivalofthesahm).

Poseban naglasak stavljen je na lingvističku strukturu opisa objava i simboličke elemente koji kroz vizualni diskurs reproduciraju društveno poželjne norme ženstvenosti i patrijarhalne hijerarhije. Takvi narativi često izbjegavaju izravnu politizaciju, ali se implicitno postavljaju u opoziciju prema suvremenim feminističkim težnjama za ravnopravnošću i autonomijom. Kvalitativna analiza sadržaja identificirala je najčešće korištene hashtagove, poput #tradwife, #homemaker, #biblicalwomanhood, #stayathomemom, #femininewomanhood, #faithfamilytradition, koji ne služe isključivo kao oznake sadržaja, već i kao simbolički instrumenti kroz koje se afirmiraju specifične društvene vrijednosti i životni stilovi koji se usmjeravaju na povratak tradicionalnim normama i obiteljskim strukturama. Ovaj fenomen uklapa se u širi koncept digitalnog konzervativizma, koji koristi nove medijske platforme za reafirmaciju patrijarhalnih vrijednosti, često ulazeći u polemičan dijalog s feminističkim diskursima i liberalno-demokratskim normama. Promocija „idealne žene“ kao poslušne, nježne, pobožne supruge i majke postavlja sofisticirani oblik digitalne internalizirane mizoginije, oslanjajući se na emocije, estetiku i zajednicu kako bi učvrstila stereotipe o ženama u suvremenom društvenom kontekstu. Također se razmatra u kojoj mjeri sadržaji koje objavljuju ove influencerice pridonose normalizaciji i romantizaciji patrijarhalnih obrazaca ponašanja u suvremenom digitalnom prostoru, te kako se estetizirani prikazi ženstvenosti, majčinstva i braka na njihovim profilima odnose prema ključnim pitanjima poput obiteljskog nasilja i reproduktivne podčinjenosti žene. Na kraju, istražuju se ideološki i društveni ciljevi koji se postižu viralnošću ovakvih sadržaja i njihov utjecaj na percepciju obitelji, ravnopravnosti i feminističkog diskursa među publikom.

Analiza hashtagova u digitalnom marketingu postala je ključna za oblikovanje društvenih diskursa, a fenomen „tradwife“ (tradicionalna žena) predstavlja jednu od najkontroverznijih i najopasnijih tema koje se promoviraju kroz društvene mreže. Hashtagovi povezani s ovom tematikom često su osmišljeni na način da ciljaju specifične, često ranjive žene, koristeći jednostavne poruke koje maskiraju opasne društvene norme. Takvi hashtagovi promoviraju vrijednosti koje podržavaju neravnopravnost, toleranciju prema pokornosti, stigmatiziraju menstruaciju i normaliziraju nasilje nad ženama. Važnost analize hashtagova u digitalnom marketingu leži u njihovoj sposobnosti da oblikuju stavove, uvjerenja i ponašanja velikog broja korisnika, čime snažno utječu na društvene norme i percepcije ženskih uloga

Hashtag #submissivewife i biblijsko tumačenje ženske uloge u braku

Hashtag #submissivewife često se oslanja na doslovno tumačenje biblijskih stihova o ulozi žene u braku, promovirajući ideju bezuvjetne pokornosti mužu. Takav narativ zanemaruje važnost dijaloga, međusobnog povjerenja i zajedničkog odlučivanja, potičući opasnu dinamiku moći u kojoj se žene uče da ne preispituju autoritet partnera. Na taj način briše se prostor za individualnost, ranjivost, pogreške i zajedničko učenje. Propaganda submisivnosti nije štetna samo za žene – ona muškarcima nameće pritisak da „uvijek znaju najbolje“, čime se potiče emocionalna zatvorenost i stvara nezdravi osjećaj odgovornosti za cijeli obiteljski život. U okviru feminističke teorije, ovakav oblik bezuvjetne podređenosti može se interpretirati kroz koncept patrijarhalne ugovorne neravnoteže, u kojoj je ženski emocionalni i fizički rad nevidljiv i samorazumljiv, dok se muškarcu dodjeljuje moć lišena obveze emocionalnog uzvrata. Ovakav sustav reproducira društvenu dinamiku koja favorizira muški autoritet, dok ženu svede na objekt pokornosti, perpetuirajući patrijarhalnu nejednakost. Takvi narativi duboko ukorijenjuju stereotipe i smanjuju mogućnosti za izgradnju ravnopravnih partnerskih odnosa temeljenih na međusobnom poštovanju i uzajamnoj podršci.

#StayAtHomeMom i zlatni kavez: Romantizacija neplaćenog rada i mehanizmi nježne represije

Iako je važno valorizirati majčinski i kućanski rad, narativi povezani s hashtagom #StayAtHomeMom često promoviraju idealiziranu sliku žene koja je emocionalno i duhovno ispunjena isključivo brigom za djecu i kućanstvo. Ovi narativi izostavljaju svakodnevne izazove s kojima se žene suočavaju, poput iscrpljenosti, emocionalnih kriza, nesanice, bolesti djece, dojenja ili postporodajne depresije. Istovremeno, žene koje njeguju profesionalne ambicije ili hobije izvan doma često se prikazuju kao

manje posvećene svojoj obitelji, čime se učvršćuju tradicionalne norme majčinstva. Prema istraživanjima Sarah Ferguson (2022: 19), žene diljem svijeta obavljaju čak 75 % ukupnog neplaćenog rada u kućanstvu i skrbi. Dnevno provode tri sata više na kuhanje i čišćenje te od dva do deset sati više na brigu o djeci i starijima u usporedbi s muškarcima. Unatoč tome, društveni i ekonomski sustavi ne priznaju ovaj rad kao legitimni doprinos zajednici, niti ga adekvatno vrednuju. Žene su i dalje nedovoljno zastupljene u plaćenom radu, često završavaju u neformalnim, slabo plaćenim i nesigurnim sektorima, što ukazuje na duboko ukorijenjenu strukturnu neravnopravnost.

Hashtag #CatholicMom često služi kao platforma za promociju idealiziranog prikaza majčinstva, temeljenog na tradicionalnim i esencijalističkim shvaćanjima ženskosti, koja svode ulogu žene na biološku funkciju rađanja te pasivnu, požrtvovnu skrb o obitelji. Ovi prikazi oslanjaju se na selektivno i pojednostavljeno tumačenje kršćanskih vrijednosti i biblijskih citata, pri čemu se zanemaruje dublja poruka evanđelja – poruka ljubavi, suosjećanja, socijalne pravednosti i univerzalne jednakosti.⁸⁷ Na taj način, religija ne samo da gubi svoj potencijal kao prostor duhovne autonomije, već se instrumentalizira za učvršćivanje patrijarhalnih normi koje potiskuju mogućnost ženske emancipacije. Rebeka Anić, doktorica katoličke teologije i znanstvena savjetnica Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, te Zilka Spahić Šiljak, doktorica znanosti iz područja rodni studija i direktorica TPO fondacije u Sarajevu, naglašavaju da ni u Bibliji ni u Kur'anu ne postoji jasno definirana „muška“ ili „ženska priroda“ koja bi opravdavala rodnu hijerarhiju ili determinirane karakteristike vezane uz biološki spol. Kršćanska antropologija, temeljena na tekstovima o stvaranju čovjeka, stavlja muškarca i ženu na istu ontološku razinu, gdje im Bog povjerava zajednički zadatak upravljanja svijetom (Post 1, 26–27). U drugom izvještaju o stvaranju, između ‘adama’ (muškarca) i ‘iššah’ (žene), ne postoji normativna podjela rodni osobina; naprotiv, naglašena je međusobna povezanost koja se prikazuje kao snažna poput krvne veze. U Kur'anu se također ne definira „ženska“ ili „muška“ priroda, već se pozornost usmjerava na čin neposluha prvoga čovjeka, vođenog znatiželjom, što se interpretira kao izraz slobodne volje – bez spolnog determinizma (Spahić Šiljak & Anić, 2023: 46). Ovi narativi isključuju žene čija iskustva ne odgovaraju idealu heteronormativne, poslušne i naizgled ispunjene majke, osobito žene koje se suočavaju s nasiljem, siromaštvom ili samohranim roditeljstvom.

Hashtag #FaithFamilyTradition također služi kao medij za širenje tradicionalnih obiteljskih vrijednosti temeljenih na konzervativnim vjerovanjima, koji često uzimaju oblik statičkih normi neupitnih vrijednosti. Međutim, te vrijednosti nisu univerzalne niti nepromjenjive; one su društveno konstruirane, često isključujuće i podložne ideološkoj manipulaciji. Kroz njih se promiče određeni ideološki okvir koji briše ili marginalizira alternativne pristupe, čime se potiče homogenizacija društvenih normi. Ovaj obrazac ne samo da favorizira patrijarhalne vrijednosti, već služi kao političko oruđe u rukama krajnje desnice, kako je to vidljivo u političkom povratku Donalda Trumpa i radikalizaciji političkog diskursa u Sjedinjenim Američkim Državama. Istraživački novinar Hrvoje

⁸⁷ Knjiga *My So-Called Life as a Submissive Wife* autorice Sare Horn predstavlja osobni i duhovni eksperiment unutar evangeličkog kršćanskog okvira, u kojem se autorica tijekom jedne godine odlučuje živjeti prema idealima ženske submisivnosti, temeljenima na tradicionalnom tumačenju biblijskih stihova. Iako svoju odluku prikazuje kao čin vjere i ljubavi, djelo ujedno potvrđuje da se koncept ženske podložnosti u suvremenom kontekstu i dalje često opravdava religijskim argumentima. Hornin pristup implicira da je poslušnost muškarcu izraz ženske duhovnosti i moralne uzvišenosti, čime se perpetuira patrijarhalna struktura moći i emocionalna nevidljivost žene (Horn, 2013). Djelo se stoga može kritički interpretirati kao primjer retraditionalizacije ženskih uloga kroz religijski diskurs, osobito unutar digitalnog prostora, u kojem su slične ideje prisutne i putem trendova poput #submissivewife. Hornina knjiga time postaje relevantan izvor za kritičku analizu načina na koji religijska interpretacija i danas oblikuje percepciju ženskih dužnosti, održavajući društvene norme koje podupiru rodnu nejednakost i neosvježene rodne paradigme. Tekst *The Biblical View of the Tradwife* nudi konzervativnu kršćansku interpretaciju ženskog identiteta, oslanjajući se prvenstveno na 31. poglavlje Mudrih izreka. Tradicionalna uloga žene, definirana kroz nježnost, marljivost, odanost obitelji i duhovnu povezanost s Bogom, prikazana je kao afirmacija biblijske ženstvenosti, a ne kao znak potčinjenosti. Kritika suvremenih feminističkih i liberalnih tendencija, poput Amandmana o jednakim pravima i legalizacije pobačaja, usmjerena je na obranu tzv. prirodnog reda i moralnih temelja društva. Podložnost žene u braku redefinira se kao dobrovoljan čin međusobnog poštovanja i duhovnog partnerstva. Kroz edukativni program “Proverbs 31 Class”, žene se potiče na usklađivanje obiteljskih, duhovnih i radnih obaveza u skladu s biblijskim normama.

Šimičević, u članku *Dobrodošli u smak svijeta* (2025), analizira kako su američki kršćanski nacionalisti, uz podršku radikalne desnice, iskoristili Trumpovu političku platformu za širenje fundamentalističkog pogleda na svijet. Šimičević ističe da su ove skupine uspjeli uspostaviti retoriku koja se protivi multikulturalizmu, sekularizmu i ravnopravnosti, favorizirajući strog patrijarhalni okvir. Takvi narativi, zasnovani na religijskim vrijednostima, često zamagljuju kompleksnost stvarnih životnih situacija žena koje se suočavaju s nasiljem, siromaštvom, postporođajnom depresijom ili stresom na radnom mjestu, čime se njihova stvarna iskustva i potrebe sistematski ignoriraju. Kritički promatrajući ove ideološke smjernice, postavlja se ključno pitanje: čije se vrijednosti promoviraju, a čije sustavno brišu? Dok se promoviraju „prirodne“ i „moralne“ uloge temeljene na religijskim uvjerenjima, briše se prostor za alternativne pristupe, a žene se često stavljaju u poziciju u kojoj su njihove mogućnosti i slobode ozbiljno ograničene. Kroz ovakve pristupe, ne samo da se smanjuje prostor za pluralizam i individualne slobode, već se nameće ograničen pogled na žensku autonomiju, gdje žene ne samo da ne mogu sudjelovati u konstruktivnoj kritici rodnih normi, već su potisnute u pozadinu tog ideološkog okvira.

Vizualna propaganda na Instagramu: Zamagljivanje stvarnih problema žena

Vizualni sadržaji na društvenim mrežama imaju dubok i dugotrajan utjecaj na oblikovanje percepcije, posebno kod djevojčica i mladih žena koje su još uvijek u procesu izgradnje identiteta i samorazumijevanja. Ponovljeni medijski narativi, osobito oni koje plasiraju influencerice, oblikuju normativnu predodžbu o tome što znači biti „dobra žena“, idealna supruga, brižna majka i požrtvovna domaćica. Kroz ove sadržaje oblikuje se slika žene koja je uglavnom definirana kroz njezinu biološku ulogu u obitelji, dok se zanemaruju složeniji aspekti njezine svakodnevice i njezinih stvarnih potreba, uključujući ekonomske, emocionalne i socijalne izazove. U kontekstu ovog fenomena, influencerice poput Thuy Improta (@ministry_from_home), Brittany Bacharach (@stayathomeactivitymom) i Janie Ippolito (@janieippolito) koriste platforme poput Instagrama kako bi promovirale estetizirane i idealizirane prikaze tradicionalne ženstvenosti. Njihovi profili, preplavljeni idiličnim prikazima sretnog života u elegantnim haljinama, nasmijanim licima i besprijekornim kuhinjama, stvaraju lažnu predstavu o svakodnevnim životima žena, koja ne odražava stvarne izazove s kojima se suočavaju.⁸⁸ Ova estetika često uključuje elemente poput retro haljina, frizura iz 1950-ih, pregače i pastoralnih ambijenata, koji evociraju sliku „zlatnog doba“ američke buržoazije, gdje je žena bila „na svom mjestu“ kod kuće, podložna mužu i izolirana od javne sfere. Međutim, ova vizualna estetika nije neutralna. Službeni stil pedesetih godina prošlog stoljeća, koji se često prikazuje kao nostalgичni i romantični pogled na prošlost, duboko je ukorijenjen u postratnom američkom kapitalizmu i obnovi konzervativnog društvenog poretka. U tom periodu, muškarci su zauzimali središnje mjesto u proizvodnoj sferi, dok je ženama bila namijenjena uloga potrošačica i kućanica. Ovaj model, promoviran kroz marketinške kampanje, televizijske serije i reklame, imao je funkciju ideološkog alata, kroz koji je ženama nametnuta pasivna, ali estetski poželjna pozicija u službi obiteljskog ideala.

⁸⁸ Ovaj fenomen analizira duboke promjene koje su uslijedile nakon Drugog svjetskog rata i u postratnom razdoblju, kada su žene, koje su prethodno bile angažirane na poslovima izvan kuće, ponovno bile vraćene u privatnu sferu doma. U tom kontekstu, Betty Friedan u svom ključnom djelu *The Feminine Mystique* (1963) istražuje duboko nezadovoljstvo i potlačenost žena koje su bile prisiljene prihvatiti te norme, unatoč prividnoj sigurnosti koju je pružala uloga idealne kućanice. Friedan analizira kako su te norme utemeljene u medijima i kulturi, stvarajući snažan društveni pritisak na žene da se poistovjete s slikom kućanice koja je, u stvarnosti, bila daleka od istinske slobode i autonomije. Susan Faludi, u svom radu *Backlash: The Undeclared War Against Women* (1991), nastavlja ovu analizu, istražujući reakciju konzervativnih snaga koje su, unatoč feminističkim pomacima iz 1970-ih, nastojale povratiti tradicionalne rodne uloge. Ovaj pokušaj povratka tradicionalnih uloga žena bio je neposredno povezan s otporom prema feminističkim promjenama, a Faludi analizira načine na koje su društvene norme ponovno počele oblikovati žene prema idealima kućanica i majki. Slično tome, temeljni rad Ire Levina, *The Stepford Wives* (1972), koji je poslužio kao inspiracija za istoimeni film iz 1975. godine, postavlja pitanje što se događa kada društvo od žena zahtijeva da postanu savršene kućanice. U filmu, žene u malom američkom gradiću pretvaraju se u savršene, poslušne domaćice — tihe, estetski dotjerane, bez vlastitih želja ili interesa. Ovaj film postaje ključni kulturni artefakt koji kritizira način na koji mediji i kapitalizam oblikuju žene, oduzimajući im autonomiju pod maskom perfekcije. Stavovi iz *The Stepford Wives* rezoniraju s radovima Friedan i Faludi, jer svi oni ukazuju na način na koji je slika kućanice, stvorena kroz medije i društvene norme kao ideal, u stvarnosti opresivna te uskraćuje ženama slobodu.

Stil koji dominira u trad wife narativima na društvenim mrežama nije samo modni izraz, već simbolička „uniforma“ poslušnosti i normativne ženstvenosti. Cvjetne haljine, uredne frizure i decentna šminka signaliziraju osobine koje se smatraju poželjnim za ženu: blagost, tišinu i samoponištavanje. Pregača, koja je prikazana kao ponosna oznaka kućanskog „poziva“, postaje alat kojim se ženama oduzima pravo na ekonomski suverenitet. Kada se uz to pojavljuju izjave poput: „Ako je biti domaćica posao, tada zaslužuješ uniformu“, dodatno se depolitizira važnost kućanskog rada. Ovakve izjave, premda u sebi sadrže ironiju, zapravo smanjuju vrijednost domaćinstva, prikrivajući ga kao nešto što je u osnovi neplaćeno i društveno neprepoznato. Rasna i klasna dimenzija ovog narativa također nije zanemariva. Brojne influencerice koje se predstavljaju kao „tradicijske žene“ potiču iz imućnih sredina i često su u braku s partnerima čija financijska moć omogućava im luksuz da ostanu kod kuće. Na taj način zanemaruje se stvarnost većine žena koje nisu u mogućnosti birati između rada i kućanstva, jer su prisiljene na višestruke egzistencijalne borbe, uključujući prekarni rad i potpunu ekonomsku ovisnost. Time trad wife estetika ne samo da promovira idealiziranu sliku žene koja je ekonomski neodrživa, već i normalizira rodnu podložnost kao estetski poželjnu i društveno prihvatljivu. U tom kontekstu, žena je prikazana kao vrijedna poštovanja samo ako zadovoljava vizualne i društvene parametre patrijarhalne fantazije: ako je udana, poslušna, uredna i tiha. Na taj način, vizualna propaganda na društvenim mrežama u konačnici ne samo da prikriva stvarne društvene probleme i nejednakosti, već također perpetuira normativnu sliku žene koja je podložna potlačivanju i ekonomskom podređivanju, dok se istovremeno prezentira kao model za „sretan život“ koji mnoge žene zapravo nikada ne mogu doći.

Njihovo djelovanje ne ostaje na razini osobnog izraza ili životnog odabira – ono prerasta u snažan propagandni mehanizam koji istodobno komercijalizira ulogu žene i promovira patrijarhalne obrasce ponašanja. Submisivnost, samozatajnost i bezuvjetna predanost obitelji prikazuju se kao poželjne vrline, dok se majčinstvo s više djece, kućno obrazovanje i briga o zdravlju predstavljaju kao ultimativni i skoro pa „najuzvišeniji“ izrazi ženskog ostvarenja. Sve to odvija se pod krinkom autentičnosti, iako je riječ o pažljivo konstruiranim vizualnim narativima kojima se istodobno reklamiraju proizvodi – od kućanskih aparata i dodataka prehrani do odjeće i kozmetike (Robertson, 2019). Takav sadržaj predstavlja sofisticiranu formu retradicionizacije: žena se pozicionira kao čuvarica „obiteljskih vrijednosti“, ali joj se istovremeno nameće imperativ ljepote, produktivnosti i tržišne korisnosti (Jurčić, 2020). Njezina se slika pretvara u robu, a njezin život u reklamu. U tom procesu žene postaju instrumenti kapitala i posrednice ideološkog projekta koji učvršćuje patrijarhalne norme pod krinkom slobodnog izbora i autentičnog življenja. Tradicionalne ženske uloge pritom se revitaliziraju i prikazuju kao napredne i poželjne (Lubina, Brkić Klimpak, 2014), dok se borba za stvarnu emancipaciju marginalizira, ismijava ili potpuno isključuje iz javnog diskursa. Ovdje nije riječ samo o prolaznom trendu – riječ je o sustavnoj retradicionizaciji koja koristi moć vizualne kulture, emocionalnu sugestivnost i algoritamski potpomognutu vidljivost kako bi normalizirala regresivne obrasce. Ta propaganda ne djeluje agresivno, već perfidno i zavodljivo – nudeći sliku idealnog života koji, u stvarnosti, služi interesima tržišta i očuvanju patrijarhalnog statusa *quo*.

Opasne mizogine poruke

Posebno zabrinjavaju natpisi koji prate ovakve vizualne prikaze, jer se iza naizgled bezazlenih moralnih savjeta i „životnih mudrosti“ kriju duboko mizogine poruke koje sustavno podrivaju žensku autonomiju, pravo na izbor i individualni identitet. Ti kratki, prijeteći i paternalistički iskazi ne funkcioniraju samo kao opasni savjeti, već kao snažno sredstvo diskurzivnog nasilja kojim se žene disciplinira, posramljuje i podsjeća na njihovo društveno „dodijeljeno mjesto“. Takvi natpisi predstavljaju oruđe patrijarhalne kontrole koje koristi emocionalni i moralni pritisak kako bi žene prisilio na poslušnost i samocenzuru. Jedan od primjera koji jasno ilustrira ovu dinamiku jest poruka: „Your husband has every right to tell you how to dress.“ Ova izjava ne samo da implicira pravo muškarca na kontrolu nad ženinim tijelom, nego i normalizira ideju muškog vlasništva nad identitetom i slobodom izražavanja žene, što je u izravnoj suprotnosti s temeljnim načelima ljudskih prava. Ideologija koja stoji iza takvih poruka usko je povezana s retorikom mizoginih figura poput Andrewa Tatea, koji otvoreno promiče toksični maskulinitet (Vučić, 2021), podložnost žene muškarcu te ideju da se ženska vrijednost prvenstveno očituje kroz poslušnost, skromnost i služenje muškim potrebama.

Takav diskurs verbalno legitimira oblike kontrole i nasilja nad ženama, često prikrivene brigom, moralnošću ili pozivanjem na „tradiciju“.

„A rebellious attitude is not a feminine virtue.“ Ova izjava duboko odražava patrijarhalnu normu koja sustavno uskraćuje ženama pravo na bunt, bijes i politički prosvjed, čime se negira njihovo pravo na političku artikulaciju vlastitog nezadovoljstva. Narativ, koji preferira ženu kao pasivnu, pokornu i emocionalno ugašenu osobu, oblikuje društvene norme prema kojima su žene potisnute u pozadinu političkog i javnog života, podučavajući ih da moraju biti tihe, odmjerene i profinjene (Smith, 2008). Time se žensko postojanje reducira na objekt za tuđu validaciju, a politička angažiranost i izražavanje neslaganja se shvaćaju kao neprikladni, nepoželjni i nespojivi s „femininitetom“. One žene koje se odvaže prijaviti nasilje, često su osuđivane jer nisu uspjele sačuvati brak, što dodatno perpetuira pritisak na žene da ostanu u nasilnim odnosima zbog straha od društvene osude. S tim je povezan i citat: „The existence of a bad man is not an argument against traditional marriage“ (uz sliku žene s masnicom). Ova izjava ne samo da prelazi granicu ideološkog nasilja, već postaje izravan oblik normalizacije obiteljskog nasilja, što je posebno opasno u društvu gdje femicid i nasilje nad ženama dosežu epidemijske razmjere. U društvima u kojima žene često ne prijavljuju nasilje ili gdje je nasilje institucionalno zanemarivano, ovakve poruke trivializiraju stvarnu ozbiljnost nasilja u braku. Ovdje se nasilje opravdava i minimizira pod plaštem „obrane braka“, što šalje poruku da je izdržavanje nasilja unutar braka prihvatljivo i da preživjele snose punu odgovornost za njegovu održivost. Ovakav narativ potiče žene da prešute zlostavljanje i da opravdaju patrijarhalne norme koje perpetuiraju nasilje. Time se sustavno negira sistemska priroda nasilja nad ženama, dok se krivnja prebacuje na žrtve, što dodatno perpetuira destruktivne obiteljske dinamike i potiče normalizaciju nasilja (Ajduković, 2004) kao nečega što treba tolerirati u „tradicionalnim“ institucijama poput braka. Ovo također odražava veći društveni problem u kojem se obitelj često stavlja iznad prava žrtve, normalizirajući nasilje u svrhu očuvanja društvenih normi. Tradicionalni narativi koji romantiziraju „sretne domaćice“ ne mogu sakriti mizogini diskurs koji podupire ovakve destruktivne norme, jer one samo prikrivaju stvarnost u kojoj su žene žrtve nasilja, a društvo ih marginalizira i osuđuje ako ne uspiju održati brak, bez obzira na ozbiljnost zlostavljanja.

Izjava „Your menstrual cycle is no excuse to be cruel to your husband“ odražava duboko ukorijenjeni patrijarhalni stav prema ženskom tijelu i njegovim biološkim procesima. Ovakva izjava ne samo da ignorira kompleksnost ženskog zdravlja i hormonalnih promjena, već i banalizira bol, iscrpljenost i emocionalne oscilacije koje mnoge žene doživljavaju tijekom menstruacije. Umjesto razumijevanja i empatije, žena se optužuje da svojim tjelesnim stanjem narušava muževu udobnost, čime se njezino iskustvo marginalizira, a muška udobnost postavlja kao društveni prioritet. Takve poruke doprinose stigmatizaciji menstruacije i održavanju institucionalne šutnje o ženskoj boli, čineći ciklus ne samo fiziološkom, već i društveno-političkom temom. Na ove fenomene sustavno su ukazivale prof. dr. sc. Jasna Kovačević i prof. dr. sc. Zilka Spahić Šiljak u knjizi Cijena nečiste krvi: Istraživanje menstrualnog siromaštva i društvenih tabua u BiH (2025), analizirajući načine na koje se ženska tjelesnost u javnom diskursu sustavno potiskuje, posramljuje i prikazuje kao prijetnja društvenom redu.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Tema digitalne promocije trenda „tradwife“ u suvremenom društvu izuzetno je kompleksna. Krićka analiza ovog fenomena otvara pitanja o njegovim uzrocima, posljedicama, ideološkoj pozadini i interesima koje takvi narativi podržavaju. U čijem je interesu romantiziranje tradicionalne ženske uloge i služi li ono kao sredstvo reafirmacije patrijarhalnih obrazaca prema kojima je žena određena kroz svoju ulogu supruge i majke? Zagovara li se stvarno solidarnost, zajedništvo i bezuvjetna obiteljska podrška, ili se poziva na povratak autoriteta oca i muža, čime bi žene ponovno postale podložne patrijarhalnoj dominaciji? U tom kontekstu, takav povratak može značiti vraćanje društvenim normama u kojima žene istovremeno rade na poljima, kuhaju za brojne članove obitelji i rađaju mnogo djece, dok su njihova osobna sloboda i autonomija drastično ograničeni. Bi li postalo pohvalno da muž, pokušavajući dokazati svoj autoritet, fizički zlostavlja ženu, vara je i prisiljava je na rađanje većeg broja djece kako bi potvrdio svoju moć unutar tradicionalne obiteljske strukture? Ova

pitanja ozbiljno dovode u sumnju opravdanost poziva na „povratak tradiciji“, koji se često pokazuje kao povratak autoritarnom modelu obitelji, gdje žene nisu imale ni osnovna ljudska prava. Ako je ženin glavni zadatak da usreći muškarca, može li se tada govoriti o njezinoj istinskoj sreći, autonomiji i osobnom ispunjenju?

Fenomen „tradwife“ nije samo pitanje individualnog izbora, već i kulturološki, društveni i ekonomski konstrukt koji uključuje klasne razlike. Najčešće ga promoviraju žene iz srednje i više klase, koje žive u heteronormativnim zajednicama s financijski osiguranim partnerima. U tom kontekstu, žensko zadovoljstvo prikazuje se kao posljedica potpune posvećenosti obitelji i domu, dok se zanemaruje društvena realnost žena koje nemaju tu privilegiju izbora. Takvi prikazi oblikuju normativne obrasce ponašanja koji izravno utječu na samopoimanje i identitete žena, ali i djece čija percepcija roda oblikuje idealizirane slike majčinske požrtvornosti i muške dominacije. Žene u tim narativima postaju instrumenti tržišta koje koristi njihovu ulogu majke i domaćice za plasman proizvoda i usluga, dok se istovremeno promiče ideja da je riječ o „slobodnom izboru“. Takav diskurs prikriva stvarne strukturne nejednakosti i individualizira problem nezadovoljstva, dok u pozadini djeluje kao alat kapitalističke i patrijarhalne reprodukcije društvenog poretka. Time se ženska vrijednost ponovno mjeri prema njezinoj sposobnosti da zadovolji idealizirane norme ženstvenosti, poslušnosti i emocionalne dostupnosti. Dodatna pitanja koja zaslužuju dublju akademsku raspravu uključuju: Koji su dugoročni psihološki i društveni učinci izloženosti djece narativima koji promoviraju rigidne ženske uloge? Kako algoritamski mehanizmi društvenih mreža doprinose normalizaciji ovakvih prikaza? Zbog snažnog utjecaja koji „tradwife“ diskursi imaju na socijalizaciju djece, važno je nastaviti s njihovim znanstvenim propitivanjem. Edukacija, feministička pedagogija i medijska pismenost moraju imati ključnu ulogu u razotkrivanju mehanizama koji normaliziraju nejednakost muškaraca i žena pod maskom nostalgije, romantike i slobodnog izbora. Potrebno je razviti interdisciplinarni pristup koji uključuje feminističke teorije, sociologiju roda, digitalne medijske studije i obrazovne znanosti kako bi se omogućilo dublje razumijevanje i učinkovitije djelovanje u kontekstu transformacije društvenih normi koje definiraju što znači biti žena u suvremenom društvu.

LITERATURA

- Ajduković, M. (2004). *Nasilje u obitelji*. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć.
- Anić, R., & Spahić Šiljak, Z. (2023). Rodni stereotipi: Znanstveno i religijski opravdane razlike kao izlika za diskriminaciju. U S. Vasiljević (Ur.), *Rodna ravnopravnost: Pravo i politike* (str. 37–65). Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Biblija (1976). Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Brajša, P. (2009). *Brak i obitelj iz drugog kuta*. Zagreb: Glas Koncila.
- Blaisure, K. R. (1997). *Feminists and marriage: A qualitative analysis* (Doctoral dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University). Virginia Tech Electronic Theses and Dissertations.
- Brake, E. (2009). Marriage and Domestic Partnership. Stanford Encyclopedia of Philosophy. First published Jul 11, 2009; substantive revision Aug 8, 2012. Dostupno na: <http://plato.stanford.edu/entries/marriage/> (posjećeno 2. 1. 2025).
- Bunch, C. (1987). *Passionate politics: Essays 1968–1986—Feminist theory in action*. New York: St. Martin's Press.
- Castells, M. (2002). *Moć identiteta* (M. Bulović & Ž. Markić, Prevod). Zagreb: Golden Marketing.
- Carter, J. (2017). Why marry? The role of tradition in women's marital aspirations. *Sociological Research Online*, 22(1). <https://doi.org/10.5153/sro.4125> (posjećeno 23. 3. 2025).
- De Beauvoir, S. (2016). *Drugi spol* (M. Šimat, Prevod). Zagreb: Naknada Ljevak. (Original work published 1949).
- Delphy, C., & Leonard, D. (1992). *Familiar exploitation: A new analysis of marriage in contemporary Western society*. Cambridge: Polity Press.
- Dryden, C. (1999). *Being married, doing gender: A critical analysis of gender relationships in marriage*. London: Routledge.
- Engels, F. (1973). *Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države*. Zagreb: Naprijed.

- Faludi, S. (1991). *Backlash: The undeclared war against American women*. New York: Crown Publishing Group.
- Ferguson, S. (2022). *Žene i rad: Feminizam, rad i društvena reprodukcija* (L. Efendić, Prijevod). Sarajevo: TPO Fondacija. (Izvorno djelo objavljeno kao *Women and Work: Feminism, Labour, and Social Reproduction*).
- Forbes, B. (Director). (1975). *The Stepford Wives* [Film]. Columbia Pictures.
- Friedan, B. (1963). *The Feminine Mystique*. London: Penguin Books.
- Golubović, Z. (1981). *Porodica kao ljudska zajednica*. Zagreb: Naprijed.
- Horn, S. (2013). *My So-Called Life as a Submissive Wife: A One-Year Experiment... and Its Liberating Results*. Eugene, OR: Harvest House Publishers.
- Jaggar, A. M. (1994). *Living with Contradictions: Controversies in Feminist Social Ethics*. Boulder, CO: Westview Press.
- Jelačić, A. (2014). Škola za brak. *Služba Božja: Liturgijsko-pastoralna revija*, 54(3-4), 330-352. <https://hrcak.srce.hr/clanak/194207> (posjećeno 10. 1. 2025).
- Jurčić, D. (2020). *Položaj i uloga žene u BiH društvu: Porast emancipacije ili diskriminacije?* Mostar: Sveučilište u Mostaru.
- Kovačević, J., & Spahić Šiljak, Z. (2025). *Cijena nečiste krvi: Kulturni i ekonomski aspekti menstruacije u BiH*. Sarajevo: TPO Fondacija.
- Lang, S. (2022). The rise of the TradWife – Inside the growing movement. *Capsule NZ*. <https://capsulenz.com/be/tradwife/> (posjećeno 3. 2. 2025).
- Levin, I. (1972). *The Stepford Wives*. New York: Random House.
- Lubina, T., & Brkić Klimpak, I. (2014). Rodni stereotipi: Objektivizacija ženskog lika u medijima. *Pravni vjesnik: Časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku*, 30(2), 231–232.
- Mihalović, Z. (2019). *Priroda braka i moralni status preljuba* (Doktorska disertacija). Zagreb: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci.
- Parsanija, H. (2005). Spoznajni identitet religije i tradicije. *Znakovi vremena*, 8(28), 84–96. (N. Hodžić, Prijevod). https://www.ibn-sina.net/wp-content/uploads/2008/05/084_HAMID_PARSANIJA.pdf (posjećeno 15. 3. 2025).
- Pateman, C. (2000). *Spolni ugovor* (M. Nikolić, Prijevod). Zagreb: Institut Otvoreno društvo Hrvatske.
- Proctor, D. (2023). The #Tradwife persona and the rise of radicalized domesticity. *Persona Studies*, 8(2), 7–26. <https://doi.org/10.21153/psj2022vol8no2art1645> (posjećeno 13. 3. 2025).
- Shils, E. (1982). *Tradition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Simpson, S. (2024). *Traditional Wives and Feminine Lives* (Master's thesis, Media and Communication Studies – Culture, Collaborative Media, and Creative Industries). Thesis supervised by T. Askanus.
- Spahić Šiljak, Z. (2019). *Sociologija roda: Feministička kritika*. Sarajevo: TPO Fondacija.
- Smith, L. (2008). Positioning classism within counseling psychology's social justice agenda. *The Counseling Psychologist*, 36(7), 895-924.
- Šimičević, H. (2025). Dobrodošli u smak svijeta. *Novosti*. Preuzeto s <https://www.portalnovosti.com/dobrodosli-u-smak-svijeta> (posjećeno 13. 3. 2025).
- Robertson, C. (2019). *The male gaze*, Rhodes University.
- Rosa, B. (1994). Anti-monogamy: A radical challenge to compulsory heterosexuality. In G. Griffin, M. Hester, S. Rai, & S. Roseneil (Eds.), *Stirring it: Challenges for feminism* (pp. 107–120). Taylor & Francis.
- Thomas, C. (2010). *The family under capitalism*. In *It doesn't have to be like this: Women and the struggle for socialism*. London: Bookmarks.
- Vučić, N. (2021). *Kritika toksične muškosti: Pregled suvremenih istraživanja*. Sarajevo: Friedrich-Ebert-Stiftung (FES).
- Profili za istraživanje*
- Ann, L. (@all.thats.pretty). (posjećeno 1. 4. 2025)
- Andersen, E. (@ekaterinaandersen). (posjećeno 2. 4. 2025)
- Bacharach, B. (@stayathomeactivitymom). (posjećeno 2. 4. 2025)
- Bluntly, B. (@bernadinebluntly). (posjećeno 2. 4. 2025)

Burghardt, C. (@slayathomemother). (posjećeno 3. 4. 2025)
 Carroll, E. (@thenaturalmindedmomma). (posjećeno 3. 4. 2025)
 Darke, J. (@jasminedinis). (posjećeno 3. 4. 2025)
 Delarosa, A. (@lex.delarosa). (posjećeno 6. 4. 2025)
 Emily (@maverickmother). (posjećeno 6. 4. 2025)
 Goh, S. (@ahappymum). (posjećeno 6. 4. 2025)
 Gwen Swinarton (@gwenhemilkmaid). (posjećeno 6. 4. 2025)
 Ippolito, J. (@janieippolito). (posjećeno 7. 4. 2025)
 Jackson, R. (@jacksonsandjesus). (posjećeno 7. 4. 2025)
 Jenn (@thestylishhousewife). (posjećeno 7. 4. 2025)
 Kelly Havens Stickle (@kellyhavensohio). (posjećeno 7. 4. 2025)
 Lee, H. (@survivalofthesahm). (posjećeno 8. 4. 2025)
 Loewen, C. (@_cynthialoewenseguin). (posjećeno 8. 4. 2025)
 Nerkesha Rogers (@82pondview). (posjećeno 8. 4. 2025)
 Proctor, D. (@tradwife). (posjećeno 9. 4. 2025)
 Schaffer, D. (@citygirlgonemom). (posjećeno 9. 4. 2025)
 Swinarton, G. (@gwenhemilkmaid). (posjećeno 10. 4. 2025)
 Williams, E. (@esteecewilliams). (posjećeno 10. 4. 2025)
 Williamson, J. (@jane). (posjećeno 10. 4. 2025)

THE „TRAD WIFE“ TREND IN A PATRIARCHAL SOCIETY: A FEMINIST ANALYSIS OF ITS IMPACT ON WOMEN'S AUTONOMY IN MARRIAGE

Ružica Ljubičić

Abstract: This paper analyzes feminist perspectives on marriage, examining its role both as a potential tool of the patriarchal system for controlling women and their lives, and as a possible space for achieving happiness, independence, and equality. Central questions include the feasibility of balancing marital and family responsibilities with a successful career, as well as adapting to the increasing demands of capitalist society, which often places a dual burden of labor and caregiving on women. Feminist discourse questions whether traditional forms of marriage can genuinely support gender equality or whether they remain deeply rooted in patterns that restrict women's autonomy. Special attention is given to the growing “trad wife” trend, which, through social media and blogs, promotes an idealized image of a woman as a mother, homemaker, and devoted spouse committed to meeting her family's needs. Feminist critiques argue that this trend perpetuates patriarchal stereotypes, romanticizes unequal power dynamics, and overlooks the real issues women face, such as economic dependency and domestic violence. Such narratives often obscure the serious problem of male violence against women and downplay the importance of women's economic and social independence. Feminist theory advocates for women's autonomy and the right to choose—whether that choice involves marriage and family life or living outside those frameworks. It insists on redefining marriage as an equal partnership based on mutual respect, support, and personal growth, rather than on traditional hierarchical models that reinforce patriarchal values. Feminist discourse also highlights the need for systemic changes that would allow women to simultaneously pursue personal fulfillment and professional aspirations. The theoretical section of the paper draws on feminist analyses of the role of marriage within patriarchal structures, while the analytical section focuses on representations of women's roles in social media content and popular digital narratives that promote the “trad wife” trend. The paper seeks to offer insights into how a balance between private and professional life can be achieved, and to what extent feminist ideals are attainable in the contemporary context of marriage.

Keywords: feminist theories; marriage; stereotypes; women's roles; trad wife trend.